

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AŠO) XLV (39)

Štev. (No.) 45

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

13. novembra 1986

Meditacija o komunistični hinavščini Duhovniki in bogoslovci iz Slovenije,

Pisatelj Igor Torkar pisec znane knjige „Umiranje na obroke“, je dne 1. septembra 1986 v sobotni prilogi Ljubljanskega dnevnika objavil članek „Meditacija o hinavščini“, v katerem na odkrit način (kar si Torkar lahko privoščiti, ker je bil nekoč visok partizanski funkcionar) naštel številna hinavstva — mi bi to imenovali zločine —, ki jih je zagrešila partija.

Iz omenjenega članka želimo objaviti samo nekaj najbolj značilnih slik tega partijskega hinavčevanja. Torkar pravi med drugim, da so „nekateri naši pionirski revolucionarji že v začetnih predvojnih akcijah, pa potem tudi med vojno in po njej vse do danes hinavčili“, in našteva nekaj dokazov za to trditev.

Načrtna hinavščina je bila po mnenju Torkarja — in tudi po našem mnenju — proslavljanje nenapadalnega pakta Stalin-Hitler. Tedaj so slovenski komunisti izjavljali, „da je na tej stopnji zgodovinskega razvoja naš boj predvsem protimperialističen in trenutno ne protifašističen in ne protinacističen.“ Kmalu nato, ko pa je Hitler napadel Sovjetsko zvezo, pa se je ves boj čez noč spremenil iz protimperialističnega v protifašističnega in protinacističnega.

Sodno kazniva hinavščina je bil sklep kongresa Zveze komunistov Slovenije leta 1986, da so bili dačauski procesi stalinistično montirani in da je treba vse preživle zapornike in tudi vse že justificirane (t. j. obešene in postreljene) rehabilitirati. Pa je tedaj proces in sedaj rehabilitacijo napravila ista ZKS.

Nato Torkar nadaljuje: „Ali ni strahotna hinavščina to da se ne omogoči razmeglitev vseh pozitivnih in negativnih dejstev ter vojaško političnih silnic, ki bi, za obe strani, s pravičnostjo razložila, zakaj in na kakšen način se je zvrnilo v roška brezna toliko in toliko BELOGARDISTOV IN DOMBRANCEV.“

Torkar še nadaljuje, da so vladajoči organi obljubili, da bodo zgodovinarjem odprli vse arhive o Golem otoku in o Rogu. Kmalu zatem pa je Ivan Križman, član komisije za zgodovino ZKS, povedal, da je bilo uničeno pomembno gradivo o kaznivih dejanjih po

Cenzura v Jugoslaviji

Zapadni časnikarji poročajo, da se je v Jugoslaviji zaostri cenzura, ki s trdo roko ocenjuje in nato prepoveduje dela tistih, ki mislijo drugače. Jugoslovanske oblasti sicer zagotavljajo, da v državi cenzura ne obstaja, toda dejstva dokazujejo neresničnost teh trditve. Tako je npr. v avgustu mesecu Vrhovno sodišče v Srbiji prepovedalo prodajo knjige dr. V. Šešljaja „Hajka na krivoverca“. Prav tako so lani sodišča prepovedala — na pobudo državnih tožilcev — vsaj sedem že tiskanih del. Prav tako so samo lani bile kazensko preganjane štiri osebe s Hrvaške.

Tudi ljubljanska „Mladina“ je imela težave zaradi natisa razgovora z advokatom Vladimirom Šeksom, vendar je sodišče prijavo zavrglo, ker je smatralo, da ta razgovor ni bil nevaren za javno mnenje. „Mladina“, ki je list slovenske mladine, je na splošno najbolj zasledovan časopis, saj so ga oblasti kar štirikrat zaplenile. Slovenski javni tožilec Pavle Car meni, da so uredniki te revije sami mladi ljudje, ki hočejo s svojega vidika in stališča ocenjevati dogajanje v Sloveniji. Tudi mariborski mladinski časopis „Kmečke in rokodelske novice“ je utrpel zaplenitev dveh števil.

P. D-ova.

vojni usmrčenih domobrancev in o ugotavljanju njihove individualne krivde, in da so bili uničeni tudi drugi pomembni dokumenti o delu VOS-a (komunistične varnostne in obveščevalne službe) v Ljubljani, ki je neusmiljeno pobijala ljudi po ulicah in po domovih.

Dalje vprašuje Torkar: Ali ni hinavščina govorenje, da so naše volitve demokratične, ko vendar vsi vidimo, da niso tajne, kar je bistvo demokratičnih volitev, in pa da so kandidati v naprej postavljene in je njihova volitev tudi že v naprej zagotovljena. — Tudi molk je hinavščina, molk o krivcih za zgrešene investicije in za milijarde dolarjev dolga, molk o naših novih fevdalcih, koritarjih, nesposobnih funkcionarjih. Potrebno je, pravi Torkar, da čimprej zadušimo hinavščino s tem, da z vodilnih položajev od baze do vrha naženemo vse hinavce.

Rudolf Smersu

Stalinove čistke

Zapadnoevropski časopisi so se spominjali strahotnih čistk pred 50 leti, katere je uprizarjal Stalin nad ruskim ljudstvom.

„Vse te stekle pse je treba postreliti.“ — so bile besede, s katerimi je 19. avgusta 1936. leta ruski državni tožilec zaključil svojo obtožbo. Na zatožni klopi je sedelo 16 nekdanjih vodilnih funkcionarjev ruske komunistične partije. Na čelu sta bila znana Leninova sobojevnika Grigorij Sinovjev in Lev Kamenev, oba stara 53 let. Državni tožilec Andrej Višinski jih je obtoževal, da so organizirali teroristično skupino, ki naj bi izvršila napade na „priljubljene vodje sovjetskega ljudstva“ Stalina, Vorosilja, Ždanova in Kaganoviča. Vsi so bili obsojeni na smrt.

Po tem sodnem postopku je Stalin izvedel veliko čistko, ki je zajela vso državo. Svet je obnemel ob krutosti in nečloveškem ravnanju sovjetskih oblasti. Razine inozemske vlade in pa organizacije so pošiljale prošnje za milejše ravnanje pripornikov, toda Stalin se zanje ni zmenil in jih ni upošteval. Ljudskemu komisarju za notranje zadeve, Henriku Jagodi, je dal nalog, naj „likvidira“ okrog 5000 zaprtih disidentov. Na desetisoče ruskih državljanih je dal odpeljati v Sibirijo in na tisoče jih je umrl v kletih jetnišnic ali pri prisilnem delu.

Komaj dobrih šest mesecev po končanem procesu je isto sodišče v januarju leta 1937 obsodilo drugih 17 bivših članov partije — skoro vse na smrt. V tem času je Jagoda že padel v nemilost. Na njegovo mesto je Stalin imenoval Nikolaja Ježova, ki je likvidiral nešteto umetnikov, tehnikov in gospodarstvenikov. Čez 200 pesnikov je takrat izgubilo življenje, Gulag je bil prenapolnjen z ujetniki. Sredi leta 1937 je politična policija začela s čistko tudi v rdeči armadi. Takrat je bilo pobitih čez 35.000 oficirjev, na prvem mestu je bil maršal Mihajil Tuhaševski.

Ž marca naslednjega leta — 1938 — se je začel proces proti novim obtožencem. Med njimi so bili znani strankin teoretik, ekonomist in nekdanji šef redaktor časopisa „Pravda“, Nikolaj Buharin, nato Leninov naslednik kot šef vlade Aleksej Rykov in — odstavljeni šef policije Jagoda. Kakor vsi obtoženci je tudi Jagoda padel zadet od krogel svojih bivših podrejenih. Stalin je ob tej priliki cinično izjavil, da je Jagoda moral pasti, ker je bil organizator prvega vala čistk...

Naslednji meseci so v ruski zgodovini zapisani kot žalostna doba medsebojnega obračunavanja. Tajni policisti so bili vladarji nad življenjem in smrtjo ruskega ljudstva. Zapirali,

KI SO IZGUBILI ŽIVLJENJE MED ZADNJO VOJNO IN PO NJEJ

Praznika VSEH SVETNIKOV in VERNIH DUŠ nam spomine obujata na naše rajne, med katerimi so tudi duhovniki in bogoslovci. Tu je objavljen NEPOPOLN SEZNAM pobitih duhovnikov in bogoslovcev. Za uvod tega Seznama naj bo napisana beseda duhovnika, ki je pet let okušal grozote komunističnih ječ Slovenije:

Bridek spomin — veliko upanje

To so vsi tisti naši slovenski duhovniki in bogoslovci, ki so dali svoja — večinoma mlada — življenja med vojno. Ne vemo, v kakšno kartoteko je njihova imena vložil Bog sam. Mi jih pač vlagamo v bridek spomin, ki pa postaja večno upanje.

Bridek spomin

Imeli smo jih, pa kakšnih duhovnikov, kakšnih bogoslovcev: Bili so

up slovenske Cerkve. Nerazumljiva vojna vihra in še bolj nerazumljiva revolucionarna poplava sta odnesli to upanje, upihnila ta mlada življenja.

Morda ima ta ali oni svoj grob, na katerem bo brlela za verne duše lučka na njem. Koliko jih je, katerih groba ne poznamo. A toliko bolj jih nosimo v svojem srcu.

Naj jim za vso zvestobo in veliko-dušno pripravljenost, ki jo je kakor v imenu vseh izpovedal Vinko Kastelic, Bog dá vso radost nebes. Če ne na grobu, v našem srcu gori in bo gorela luč bolečega spomina.

Naše upanje

Danes govorimo in pišemo o spravi. Vsak si jo po svoje predstavlja. Toda kristjan jemlje to besedo zares, ne kot paradno geslo, še manj kot politični šlager.

Sprava ni lahka za človeško naravo. Možna pa je za kristjana, ki gleda na vse dogodke, še tako nerazumljivo težke, iz božjega zornega kota.

Še vnaprej so ta življenja položena na oltar sprave. Zato je rekel škof Rožman: zdaj pa upam v prihodnost slovenskega naroda. Zdaj, ko ve za te žrtve, ta osebna pričevanja, zdaj upa v lepšo prihodnost. Kdaj pride?

Ostane nam skrivnost. A v božjih rokah je ta naš dar. Naš spravni dar. Saj smo lahko prepričani, da je vsak zase pred smrtjo Bogu poklonil svoje življenje.

Zato naj ob praznovanju Vseh svetnikov in Vernih duš naša molitev postane spravna molitev: Gospod, pogledj na ta mlada življenja, pogledj na te naše žrtve in usmili se slovenskega naroda.

Tako nam bo dan bridkega spomina in našega upanja postal praznik sprave.

(napisal FS)

Pri imenih pomeni: †=umrl; r.=rojen; m.=mašniško posvečen.

Pred ustanovitvijo PRVE VAŠKE STRAŽE, 17. julija 1942, umorjeni:

1. Leifer Hubert, Ljubljana † 21. marca 1942, r. 1894, m. 1917
2. dr. Ehrlich Lambert, Ljubljana † 26. maja 1942, r. 1878
3. Novak Henrik, Hinje † 13. jun. 1942, r. 1912, m. 1938
4. Kofalt Jože, Semič † 15. jun. 1942, r. 1909, m. 1934
5. Komljanec Janko, Prečna † 17. jun. 1942, r. 1892, m. 1916
6. Nahtigal Franc, Št. Rupert † 18. jun. 1942, r. 1900, m. 1926
7. Cvar Franc, Št. Rupert † 18. jun. 1942, r. 1911, m. 1939
8. Kastelic Vinko, Št. Jernej † 1. jul. 1942, r. 1914, m. 1940
9. Omahna Jakob, Dragatuš † 7. jul. 1942, r. 1884, m. 1909
10. Žužek Karol, Št. Vid nad Cerkn. † 14. jul. 1942, r. 1892, m. 1916

Iz Vetrinja vrnjeni domobranski kurati so bili umorjeni JUNIJA 1945. Nihče ne ve za njihove grobove.

1. Freljh Franc, r. 1901, m. 1927
2. Hrovat Ivan, r. 1909, m. 1934
3. Jenko Janez, r. 1906, m. 1929
4. Kerč Boris, r. 1919, m. 1944
5. Klobovs Anton, r. 1917, m. 1944
6. Kunstelj Franc, r. 1914, m. 1941
7. Mavec Jakob, r. 1913, m. 1938
8. Pezdur Franc, r. 1914, m. 1940
9. Remškar Ivan, r. 1914, m. 1942
10. Polda Anton, r. 1916, m. 1943
11. Šink Matija, r. 1915, m. 1943
12. Solar Jože, r. 1912, m. 1937
13. Trček Stanko
14. Zorman Viktor, r. 1918, m. 1943

Po 17. juliju 1942 so izgubili življenje po krivdi komunistov:

1. Cerkovnik Franc, Št. Jernej † 20. marca 1946, r. 1903, m. 1928

2. Bastič Stefan, Horjul † 18. apr. 1945, m. 1937
3. Duhovnik Lojze, Preska † 4. okt. 1944, r. 1916, m. 1942
4. Erzar Stanko, Cerklje na Gor. † 17. jun. 1951,
5. dr. Eržen Peter, Kočevje † 5. marca 1944, r. 1904, m. 1928
6. Erklavec p. Rajner, Semič † nov. 1944, r. 1893,
7. Geoheli Jože, Zaplana † 27. jul. 1942, r. 1911, m. 1935
8. Goričan Henrik † po letu 1952, r. 1915
9. Grebenc p. Placid, Stična † 24. okt. 1943
10. Halas Danijel, Velika Polana † 16. marca 1945, r. 1908
11. Hočvar Anton, Zagorje † 26. okt. 1942, r. 1913, m. 1939
12. Hren Anton, Bloke † 13. sept. 1943, r. 1901, m. 1927
13. Huth Srečko † 25. okt. 1943, r. 1907, m. 1931
14. Jarc Alfonz, Stari trg ob Kolpi † 10. avg. 1949, r. 1904, m. 1928
15. Kanduč Franc, Kropa † 26. dec. 1942, r. 1887, m. 1910
16. Kastelic Anton † v zaporu 1949, r. 1883, m. 1908
17. Kek Franc, Novo mesto † 21. okt. 1943, r. 1895, m. 1921
18. Kern Franc, Hinje † 21. apr. 1944, r. 1917, m. 1943
19. Klement p. Norbert, Metlika † 29. nov. 1942
20. Kramarič Franc, Stari trg, Lož † 2. sept. 1942, r. 1908, m. 1935
21. Krašna Franc, Sorica † 7. jan. 1946, r. 1887, m. 1917
22. dr. Križaj Peter † 20. marca 1946, r. 1913, m. 1941
23. Lilija Melhior, salez. † 24. nov. 1944, r. 1907
24. Malovrh Franc † 12. okt. 1943, r. 1912, m. 1936
25. Novak Ludvik, salez. † 17. nov. 1943
26. Oblak Valentin, Preska † 21. sept. 1951, r. 1875, m. 1897
27. Obid Alojzij, Podsobotin † 15. jan. 1944
28. Perkan Viktor, Ilirska Bistrica † 15. jun. 1945
29. Piščanec Lado, Cerčno † 5. febr. 1944
30. Pirec Valentin, Idrija ob Bači † 1946
31. Pisk Anton, Kanal † 28. okt. 1944
32. Sluga Ludvik, Cerčno † 5. febr. 1944
33. Salmič Ivan, Vinica † 13. nov. 1943
34. Savelli Viljem, Stari trg ob Kolpi † 10. avg. 1949, r. 1916, m. 1940
35. Strupi Alojzij † 17. avg. 1945, r. 1901, m. 1923
36. Stupica Jožef † v zaporu 1947, r. 1889, m. 1914
37. Šinkar Anton † 12. okt. 1943, r. 1916, m. 1940
38. dr. Terčelj Filip, Ljubljana † 7. jan. 1946, r. 1892, m. 1917
39. dr. Tom Franc, Jesenice † 27. dec. 1945, r. 1903, m. 1931
40. Tomažič Ivan, Trebnje † 1943
41. Turk Viktor, Begunje pri Cerkn. † 24. okt. 1943, r. 1891, m. 1915
42. Učak p. Valerijan, Ljubljana † 19. sept. 1949 na Studencu
43. Zavadlav Izidor, Gorenje Polje † 15. sept. 1946
44. dr. Zdešar Anton † 18. apr. 1945
45. Pravhar Jože, Loški Potok † 10. sept. 1944, r. 1874, m. 1900
46. Pokorn Jože, Preloka † 15. nov. 1943, r. 1912, m. 1936
47. Raztresen Janez, Suhor † 21. jul. 1942, r. 1895, m. 1919
48. Sancin Placid, Dolina † 14. sept. 1943, r. 1902, m. 1930
49. Godnič Jože, Dornberk † 1947
50. Trček Rudolf, diakon † 1. sept. 1944

(Konec prihodnjič)

Umril je Drago M. Šijanec

Na praznik Vseh svetih je na svojem domu v La Lucila nenadoma umrl in bil 3. novembra ob spremstvu rojakov in številnih argentinskih prijateljev pokopan na pokopališču v Olivosu. 18. decembra bi dopolnil 79 let.

Glasbena muza ga je na življenjski poti vodila iz študijskih let v domovini v izpopolnjevanje v Prago in Pariz do vedno vidnejšega uveljavljanja, ko je domovino zajela vojna, okupacija in revolucija. Težka leta — tudi zanj! Vsi njegovi predvojni uspehi v svetu (Češka, Francija, Poljska, itd.) so mu dali najlepša priporočila le za pot v svet — doma zanj ni bilo mesta. Odsel je v Italijo in 1. 1947 prišel v Argentino. Njegove sposobnosti so zajele polnost dejavnosti in zavzele vso njegovo zmogljivost. Že 1948 ga najdemo kot stalnega dirigenta orkestra Teatro Argentino v La Plati z vrsto odličnih, z najboljšimi ocenami kritikov in poslušalcev vodenih simfoničnih in simfonično-koralnih koncertov. V Buenos Airesu je bil vrsto let dirigent Mestnega simfoničnega orkestra. Nastopal je z buenosairesko filharmonijo, Državnim simfoničnim orkestrom, z orkestrom Teatra Colon itd. z velikimi zbori in odličnimi mednarodnimi pevci. Ustanovitelj stolice — prve v Južni Ameriki — za orkestralno dirigiranje na univerzi v La Plati in nje prvi predavatelj - profesor. Ustanovitelj Mozarteuma v Argentini in nosilec viskega odlikovanja in Mozartove medalje za priznanje na tem polju.

To je bil Šijanec — umetnik, ustvarjalec, glasbenik. Pri vsem pa z vsem srcem zaveden Slovenec, ki je bil najsrečnejši, kadar je bil med rojaki, ki je žarel od veselja, ko je med obiskovalci svojih koncertov našel rojake, ki so ga po koncertih prišli pozdravit in mu čestitat. Takrat je pustil vse druge in se objemal z njimi, vesel, da so z njim delili njegovo srečo.

S Šijancem sem se spoznal in kmalu spoprijateljil tam nekje v 1. 1942, ko je vodil ljubljanski radijski orkester ter radijski komorni zbor. Kakšne slovenske venčke je takrat s svojo skupino spletel v radio pod okupacijo! To so mu „osvoboditelji“, ki so bili ukazali kulturni molk, zamerili. Zato po njihovem prihodu v Ljubljano zanj ni bilo več mesta. Odsel je v svet delit usodo izseljencev. Rad je bil med nami. Kjerkoli: v veselji družbi, na številnih prireditvah in zlasti na koncertih. Vse naše pevsko delo, zlasti še delo „Gallusa“ je spremljal z izrednim zanimanjem, prihajal med nas, klical po telefonu, pisal, se zanimal in pomagal. Temu pevskemu prijatelju,

umetniku in Slovincu bi rad dodal še nekaj besed v slovo.

Dragec! Čisto po besedilu dolenske narodne pesmi si odšel od nas: „Kar tako — brez slovesa.“ Obnemeli smo vsi tvoji številni znanci in prijatelji. Pred duhovnimi očmi se vrste tolika srečanja, razgovori, kramljanja o glasbi, slovenstvu, domovini. Kako rad si se razgovarjal, iskreno in odkrito. Umetniško dušo je težko razumeti, a ko se izpove in odkrije, marsikaj dotle nerazumljivega razumeš. Zato smo te imeli radi, posebno še pevci, med katere si rad prihajal. Hvala za nešteta srečanja ob „Gallusovih“ nastopih, za vse koristne nasvete, za vso pomoč in naklonjenost. Tvoje priredbe, ki si jih za „Gallusa“ vedno rad naredil, če smo te prosili (venček Odmevi s koroških planin, Rožmarin, tukajšnji Huaynito itd.) bodo ostale trajni biseri. In dolga vrsta priredb, bogatih na invencijah tvoje plemenite duše, ki si jih v času svoje boleznine pred toliki leti napravil za naše Mladdenke — lepa zbirka jih je in — če Bog da — se bodo še dolgo glasile iz naših mladih pevskih grl. Hvala! Nebeški Umetnik ti bo najboljši plačnik za vse to. Svoje vere nisi skrival in Njemu si rad, morda celo najrajši pel in dirigiral. Saj si sam dejal, da so ti najljubše možgane klasične maše, Händlov Mesija in Bach. „Gallusovcem“ bodo ostale v najlepšem spominu maše, ki so jih prepevali z orkestrom pod tvojo večšo roko v družbi z drugimi zbori ali sami, pa vseh onih nastopov, kjer si bil med poslušalci eden najpozornejših in najbolj veselih ob uspehih, dajajoč nam vedno poguma in nasvetov. Stari „Gallusovi“ basisti so bili vedno veseli, kadar si se pri naših slovesnostih v cerkvi uvrstil med nje ter jim z vzorno podreditvijo dirigentku-učenčku dajal zglede discipliniranega pevca. Vrsta lepih spominov bi bila predolga... vsi se strnejo v en sam zaključek: Bil si velik kot umetnik, kot Slovenec, kot človek. Mnogi te niso razumeli. Z odhodom boš vsem dal odgovor ter novo potrditev starega pravila, da nihče ni prerok v domovini. Ob tvoji smrti so vsi glavni prestolniški dnevniki pisali o tebi, te prikazovali v najlepši luči, ne le kot umetnika in pedagoga, temveč zlasti še kot človeka, dobrega, vedno pripravljenega pomagati mladim, ko so stopali na svojo poklicno pot, nadvse vljudnega, ki niti pri najnapornejših vajah ni nikdar prekorajčil mejá korektnosti do sodelavcev. Za nje se je s teboj poslovil „Slovenec, pozneje Argentinec, eden najplodovitejših dirigentov-vzgojiteljev“.

V imenu „Gallusa“ in v mojem

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Inflacija meseca oktobra je bila kar preveč zasoljena. Za prst je presegl šest odstotkov. Bolj točno 6,1%, je vladnim možem pogrela ušesa, komaj so se spomnili, da so za te mesece predvidevali, da se bo rast druginje sukala okoli 3 odstotkov mesečno. Krivi preroki so se strešili, pa niso zardeli kot mlada dekleta, ker so tega že navajeni. In navada počasi gasi plamenček sramu, ki ga nedolžni še ohranjajo. Poleg tega pa je tudi ta številka bila komaj opazna med ljudmi. „Ni slabega, ki bi ne prineslo kaj dobrega,“ pravi tukajšnji pregovor. In trenutni veliki problemi, ki tarejo radikalno vlado, so pripomogli, da je oktohrska inflacija skoraj neopazno zaplavala v pozabo.

ZA MEGLENO KOPRENO

...jih ne moremo pozabiti, argentinskih Malvin, poje pesem, ki smo jo do norosti ponavljali pred štirimi leti in pol. Danes se je komaj še kdo spominja, ko znova malvinski problem obseda zunanepolitino ekipo. Problem smo razložili v zadnji številki, pa se njegov razvoj zamotava kar naprej. Jasno je v tem, da ima dvojni odmev zunanepolitini in notranji. Oglejmo si najprej prvega.

Argentina je napela vse sile, da z diplomatsko ofenzivo izenači angleški udarec. Jasno povedano, poleg latinskoameriških držav, ki so glasne a neučinkovite kar se moči tiče, in pa španske zaslombe, ki je samotno izzvenela v Evropi, ni bilo drugega odziva na argentinski napor. V Franciji, Italiji in drugod po Evropi sicer niso na angleški strani, a ne bodo premaknili prsta v prid Buenos Airesa, čeprav ima ta sedaj demokratično vlado in ne „vojaške diktature“ kot nekoč. Nemčija je stopila na drugo pot. V telefonskem pogovoru je kancler Kohl predložil Alfonsinu, naj se sestane z gospo Thatcher, in se jasno pogovori z njo o celotnem problemu. To pa je težko, kajti točka suverenosti je za Anglijo slaba beseda, medtem ko Argentina zahteva, da jo vsaj izrecno ne zanikajo. Možnost soglasja je tako nemogoča.

Te dni zaseda skupščina Organizacije ameriških držav. Zunanji minister Caputo je pohitel tja in skuša

hvala za vse. Slovenski šopek ter prgišče zemlje iz domovine, ki si jo vedno neizmerno ljubim in ki sem ti ju ob slovesu položil v krsto, naj ti lajšata počitek v tuji zemlji. Tvoj prijatelj

dr. Julij Savelli

doseči čim močnejšo izjavo proti Angliji. Bistveno v tem je, da na izjavo pristane ZDA. V tej smeri je potekel sestanek med ministrom Caputom in Shultzom. Severni Ameriki je bistveno, da se proti Angliji preveč ne kompromitira. Kaj neljub ji je ta posel, zlasti še, ker Argentina znova ropota z grožnjo sklicanja organizacije TIAR, ki je neke vrste medameriški vojaški obrambni sistem. Ta se je ponesrečil že za časa malvinske vojne. Sedaj ga je hotela ZDA uporabiti v srednjeameriški krizi. Ako se znova razblini zaradi argentinskega posega, bodo v Washingtonu kaj nejevoljni.

Kar se tiče notranje politike, je sedanji malvinski problem pokazal šibkost argentinske diplomacije. Na žalost je treba ugotoviti, da v Buenos Airesu preveč cenijo lastno važnost. Ne spoznajo dokončno, da je Argentina „obrobna država“, da bo Washington vedno stavil na London, ne pa na Buenos Aires. In da se ne da igrati na levo in desno, brez nevarnosti, da sedeš — v prazno. Zato tudi ponovljena ofenziva proti ministrom osebi. Jasno da se sedaj znašajo na Caputo, češ da je kriv te dvojne igre med ZDA in ZSSR, ki da je končno kriva angleškega koraka. Številni vplivni krogi so te dni jasno izrekli svojo kritiko na politiko oddaljevanja od Washingtona in približevanja Moskvi, ki smo jo opazili v teku teh treh let radikalne vlade. Objektivno gledano morda poteza ne bi bila slaba, če bi bila taktično izvedena. A v mnogih ozirih so bili zadnji koraki na tem področju podobni „sloni v bazarju“. Zato je jasno, da minister Caputo ne brani le argentinskih interesov. Gre za njegovo lastno kariero, zlasti še, če pomislimo na zadnje govorce, po katerih bi se razbralo, da se je potegoval za Alfonsinovo dediščino.

KORAK NAPREJ, DVA NAZAJ

Tak je takt peronističnega združevanja. Konvencija v Tucumanu je tudi, kot vse doslej, klavrno propadla. Ko je bilo soglasje skoraj dokončno potrjeno, je tisti „skoraj“ pokazal, da ni še nikdar zajca ujel. Ena sama točka med šestnajstimi je pokopala opevano edinost. Gre za notranje volitve v Córdobaški provinci. Obnoviteljski del peronizma v Córdoba ni pristane, da bi se tiste volitve izvedle šele marca prihodnjega leta. Hoče jih takoj. Ker je staro vodstvo reklo ne, je vse padlo v vo. Sedaj se znova tke nit povezave na vsedržavni ravni, a v Córdoba je prišlo do dokončnega razdora. Novi

peronizem že veže dogovor s intranzigenti in krščansko demokracijo, medtem ko jih staro vodstvo meče iz stranke.

Na vsedržavni ravni položaj ni tako kritičen. Tako Cafiero v provinci Buenos Aires kot Grosso v glavnem mestu trdita, da ni prišlo do razkola. Volitve v provinci so napovedane za prihodnjo nedeljo, 16. A še ni dokončno rečeno, da bodo izvedene. Obnovitelji so najbolj besni na rihanskega guvernerja. Potem, ko je Menem skoraj poldrugo leto stal na čelu obnoviteljskega, se je sedaj povezal s Saadijem. Dosegel je celo, da ga podpira več Herminijevih županov (med temi iz Lomasa in Matanze), kar precej meša štrene obnoviteljski skupini.

Kakšno moč ima novi peronizem, so pokazale volitve v Río Negro, kjer je bila ortodokсна skupina poražena v sorazmerju 2-1. Tako je bivši guverner Franco po dvajsetih letih moral zapustiti vodstvo peronizma v južni provinci.

TI SO PA FANTJE OD FARE

Kar je na političnem polju nemogoče, je gladko steklo na sindikalnem. Po dolgem času ima CGT novo, uradno, legalno potrjeno vodstvo. Na čelu mu stoji Ubaldini (ni bilo mogoče drugače). Ne radikali ne skrajna levica nimata še govora na sindikalnih višinah. Od 21 članov voditeljskega foruma ni niti enega, ki ne bi bil prepričan peronist. Ena tretjina fantov je iz Ubaldinijevega kroga, druga tretjina iz stare peronistične garde, ki ji načeljuje Lorenzo Miguel („62“ organizacij), še ena tretjina iz skupine „25“, ki pripadajo obnoviteljskemu peronizmu. Bila je salomonska rešitev, akoravno je bilo za to treba povečati za eno mesto število članov prezidija. Pravila namreč govore o dvajsetih članih, trikrat sedem pa je 21.

Sedaj se v CGT govori o povratku za mizo pogovorov z vlado. Sindikalisti vztrajajo na svojih 26 točkah, ki jih je vlada že zavrnila. Medtem ko grozijo z nadaljnjim bojem in ponujajo z drugo roko nova pogajanja, pa delavski vodje računajo, da bo težak zunanepolitini in notranjegospodarski položaj vlado nekoliko omežal, da bo bolj sprejemljiva za njihove predloge.

Zedinili so se tudi škofje na zasedanju v San Miguelu. Nekoliko so omejili svoj razborit nastop zadnjih tednov (proti „razporečnim poslanecem“) in se izrekli za pozitivno delo za družino in družbo. Debata je bila precej ostra, a končno je zmaga ideja edinosti. Bil je že zadnji čas. Pri farah je postajalo vroče, ko mnogi niso vedeli, kam se obrniti. Sedaj je zavladal mir in vsaj do papeževa obiska ne bo hujših problemov. Družbi (in vladi?) je bila ponujena roka, ki je obenem ponudba sprave in ljubezni.

Kdo so „prodane duše“?

Vsa širna Evropa je na morskih peščinah, ob hladnih rečnih tolmuhih in na skalnatih vesinah Alp.

Čas počitnic!

Čas, ko nekoliko popusti vsakodnevna napetost; ko si ljudstvo nabira novo energijo.

Čas brez dogajanj!

Čas posejanja v senci...

„Tiempo muerte“!

Čas, da bi človek „poslal k vragu neumne besede,“ ki so bile Ketteju le „čustev nerodne živilje“, se vlegel v senco in čakal normalnejše čase. Pa rajni Dragotin nekje drugje „pojasnjuje“:

„Zakaj li pojem? Morda da gospém se laskam, ...“

...
O vem, da pojem le zato, ker smem povedati v besedi tajno-skriti, kar bi ne smel drugače poročiti“

In tako so Kette pa Cankar pa Partljič v literarni besedi povedali, česar drugače niso smeli ali ne smejo „poročiti“. Tako je v besedi, pa ne tajno-skriti, povedala tista energična Slovenka iz Kanade, na izseljenem pikniku v Kamniški Bistrici: „Ja smo prišli malo domov — ampak čudno je tukaj; ljudje niso preveč prijazni, ne vem kaj jim je! Kuhajo naj dobro, za piti imajo, lepo senci imajo — ja kaj jim treba še več! Obnašajo naj se kak' se treba!“

Kar spodobno nas je oštel: nas

doma! Obnašati se torej ne znamo! Pride gospa v domači kraj — po dolgih letih morda — vidi: senca je lepa in hladna, vino ji še bolj razgreje srce, rada bi se veselila z domačimi ljudmi; ja kaj jim manjka — samo obnašati se ne znajo, nočejo se prav veseliti z njo.

V Kanadi pa je slišala toliko lepega o srečnih, prijaznih in razigranih rojakih v domovini, ki se jim že 40 let noč in dan smehlja sreča...

No zdaj pa ta čudna mrkost, zaskrbljenost, ki jo ima kar za neprijaznost...

Sénčina pa tako lepa...

Kaj tem rojakom manjka!

Organizatorji izseljenih piknikov v Škofji Loki in Kamniški Bistrici izseljencem ne povejo, kako stojijo stvari v domovini. Vabijo jih v lepe sénčine, jim privlečejo skupaj čimveč muzikantov, ki jim igrajo kičaste narodne zabavne viže... In izseljensko ljudstvo pleše in poje in pije in se čudi, zakaj niso tudi domačini veseli...

Tista gospa iz Kanade se bo vrnila z občutkom, da se v veseli in hladnih senčin polni domovini ne znamo obnašati. Z njo se bo preko oceanov s podobnimi občutki vrnili še marsikdo. Doma jim nihče ni uspel povedati, zakaj se pri nas ne veselimo, pa četudi imamo za piti in tudi senci je kar nekaj...

Za mrkostjo in zaskrbljenostjo domačinov pa se skriva tisto, o čemer mnogi rojaki po svetu ne vedo skorajda nič.

Pa pustimo zdaj uradno baharijo — pobeljene grobove škofjeloških piknikov: Pred dnevi sva se srečala z znancom; že dolgo se nisva videla. Pa komaj sva začela besedovati, se nama s Srečom pridruži še Miro; sošolec iz osnovne šole. Kar takoj „gremo k stvari“ in zaskrbljenostjo ugotavljamo, da nam na jugu države slejkoprej pripravljajo „maščevalne ukrepe“ zaradi zahtev slovenskih delegatov na mladinskem in deloma tudi partijskem zveznem kongresu.

Miro, ki je nekoč v šoli boksnil učitelja matematike samo zato, ker mu je rekel, da pred njim, Mirom, ni bodočnosti, če se ne bo resneje lotil učenja; ta nekdanji pretepač učiteljev, pravi, da imamo Slovenci kot prostovoljno pridružena republika, ki bi brez Federacije ne mogla obstajati, vendar svoje izvoljene predstavnike v Beogradu, in če bi tudi začeli na Jugu vojno proti Sloveniji, bodo naši, slovenski, politiki že uredili vso reč. Prav imenitno se je držal Miro, ko je govoril o tem, potem pa še pristavil: „Še vedno so uredili, da je bilo za vse prav.“

„Slovenski politiki v Beogradu so prodane duše!“, pravi Srečo.

Nisem si mogel kaj, da ne bi pomiril nasprotujočih si pogledov: „Poznam ‚Mrtve duše‘, poznam, no vsaj slišal sem za ‚črne duše‘, pa za ‚komsmate duše‘; da pa zdaj naše repu-

bliško vodstvo kdo zmerja s prodanimi dušami — to mislim, je pa vendar preveč.“

Ko sem takole, bi rekel, kompromisno posegel vmes, sem se jaz začel držati imenitno. Miro je bil že skoraj pomirjen — in to tisti Miro, ki je njega dni boksal učitelje —, Srečo pa trmasto vztraja: „Vsi slovenski politiki, pa ne samo tisti v Beogradu, vsi, vama pravim, so prodane duše! Poglejta Zemljariča: ali ne govori vedno samo tisto, kar želijo slišati na Jugu! Se je kdajkoli, odkar je podpredsednik beogradske vlade, potegnil za slovenske koristi?“

Zbal sem se, da bo Miro zdaj boksnil Sreča, pa ga je veselje do borilnih športov očitno minilo, odkar se nismo videli. Zato je še kar mirno odgovoril: „Fanta, tu gre za bolj zapletene reči; gre tako rekoč za idejnopolitično dogovarjanje, če razumeta, kaj hočem reči.“ Nisem vedel zdržati, da se ne bi na glas začudil, kakšen politolog je postal iz nekdanj učiteljskega boksarja.

Z odprtimi usti je obstal tudi Srečo in nemo čakal, kaj še pride. Miro pa še bolj pomembno: „Pa vidva sploh vesta, da so slovenski politiki ujeti v občutljive mednacionalne in ideološke sponje! Kako naj pa gredo z glavo skozi zid, a če ima en Slovenec proti sebi sedem ideološko zaostalih politikov!“

„A slovenski pa niso ideološko zaostali, kaj?“, zavpije Srečo. „Prodane duše so, ti pravim!“

„Prodana duša si ti, pa tvoja ozko-

gledna pamet,“ še bolj zavpije Miro. In tako me je resno začelo skrbeti, da bi ne prišlo do kaljenja javnega reda in miru, zato sem predlagal naj bi se raje začeli pogovarjati o apartheidu v Južni Afriki. „Ko smo že pri prodanih dušah,“ rečem, „kako prodan je šele Botha!“

Pa ni pomagalo. Srečo je vztrajal pri svojih „prodanih dušah“. Miro ga je zmerjal, da ne razume kompliciranih mehanizmov, ki delujejo znotraj jugoslovanske federacije, in da je prodana duša, pravzaprav on, Srečo.

Takole mi je to prišlo na misel. Medtem, ko sem ramišljal o tisti izjavi naše rojakinje iz Kanade; da se doma ne znamo obnašati kak' treba. Pa o tem, da nismo dovolj prijazni, čeprav imamo lepo sénčino.

Ker smo že začeli s Kettejem, pa še končajmo! Nekje je tudi zapisal:

„Zdaj kraji drugi sijejo v oči, še vedno iste nade v prsih teh.

Boš li vsekdar to bol naznanjalo, srce, se vzorom prejšnjim klanjalo?“

Tudi Slovenci „za morji“, se bodo morali odreči „vzorom prejšnjim“, če bodo hoteli razumeti obnašanje svojih rojakov v domovini.

Saj nismo neprijazni, pa tudi obnašamo se ne najslabše. Res pa je, da za veseljačenje v sénčini nekako nismo razpoloženi...

Po vsej verjetnosti tudi zato, ker še nismo razčistili, kako je „de facto“ s prodanimi dušami...

Hotimir

NOVICE IZ SLOVENIJE

NOVO MESTO — Načrtovano arheološko raziskovanje je opravil Dolenski muzej na veliki prazgodovinski nekropoli na nekdanji Kapiteljski njivi na Marofu. Odkrili in dokumentirali so 25 žganih keltskih grobov iz mlajše železne dobe. Ženski grobovi so poleg lončenih posod vsebovali še nakitne predmete, moški pa garnituro železne orožja.

LJUBLJANA — Inštitut za molekularno biologijo in biotehnologijo je na novo ustanovljen. To so omogočili s svojim podpisom predstavniki ljubljanske fakultete za naravoslovje in tehnologijo, Kemijskega inštituta in Inštituta Jožef Stefan.

CELJE — Kar hočete, Shakespearjeva komedija, je otvorila novo gledališčno sezono. Delo je v prevodu Otona Župančiča zrežiral Mile Korun, ki je zasnoval tudi sceno.

LJUBLJANA — 27 pevskih skupin iz dvanajstih držav je sodelovalo na petindvajsetem mednarodnem povskem festivalu Seghizzi v Gorici. V kategoriji mešanih zborov je prejel četrto nagrado zbor „Tone Tomšič“ iz Ljubljane. V kategoriji majhnih vokalnih skupin do osem članov je dosegel tretje mesto Ljubljanski oktet. Prve nagrade v tej kategoriji niso podelili, drugo pa je prejel ženski oktet zbor Coral femenino de San Justo iz Buenos Airesa.

CELJE — Nagrade za izumiteljske dosežke so podelili na 19. obrtnem sejmu. Prvo nagrado je za elektroerozijski stroj za elektroodno grezanje dobila skupina iz Kobariča. Nagrade so prejela tudi naslednja dela: naprava za avtomatsko usmerjanje hidrostata, univerzalni livarski stroj, digitalni prenosni registrirnik, zaščitna maska z zatemnilno zaslonko za elektrovarjenje, merilec pretoka z mikroprocesorsko nakazovalno napravo in spominom, računalniško vodena mikrofilmska kamera, med drugimi.

SEŽANA — Dvodnevna književna prireditev je bila v tem kraju ob prvi letošnji podelitvi mednarodne literarne nagrade Vilenica. Pred polno dvorano piscev iz Slovenije in nekaterih srednjeevropskih držav je bralo iz svojih del več avtorjev, ki so prišli v ožji izbor za nagrado. Nagrado podeljuje društvo slovenskih pisateljev. Uvodne besede je podal pesnik Venko Tufer.

LJUBLJANA — Plečnikova arhitektura bo prisotna v nadaljevanju. Britanska TV BBC je 21. septembra pričela v Ljubljani snemati nadaljevanje Vojne usode v koprodukciji z Unikal stu

diem iz Ljubljane. Za nadaljevanje bodo posneli sedem epizod. Od teh bo BBC tri snemala v Jugoslaviji (večinoma v Ljubljani, na Bledu in v Zagrebu), dve v Atenah, dve v Kairu, ostale pa v angleških studijih. Po scenariju, ki je nastal na podlagi literarnih predlog Balkanska trilogija in Trilogija Levanta avtorice Olivie Mannig, se zgodba razpleta v Romuniji. Zaradi možnih organizacijsko-administrativnih zapletov v Romuniji je BBC odločila za snemanje v Ljubljani. Priznala pa je, da je bil razlog tudi ta, da jih je navdušila Plečnikova arhitektura.

MARIBOR — Repertoar Drame za letošnjo sezono so predstavili na tiskovni konferenci. Pripravljajo štiri premierne uprizoritve. Uprizorili bodo najboljšo ameriško besedilo leta 1985 Williama Hoffmana Tako kot je v režiji Vinka Mödendorferja. V režiji Mire Ercega pa bo izveden trodelni projekt Bertold Brecht ali apokaliptični triptih. Uprizoritev, ki bo v celoti trajala okoli 6 ur, se bo začela na Rotovškem trgu s pasijonsko uprizorjenim Lukulovim zaslisanjem, se nadaljevala v gledališču z Brechtovimi Bobni v noči in končal na malem odru s kabaretno poezije B. Brechta.

ANHOVO — Cementarni Salonit sta danes najčistejši v Jugoslaviji. Od leta 1977 urejajo odprševanje vseh mlinov, ostane pa še okoli 15% delovnih mest, ki so preveč ogrožena z azbestnimi vlakni. Vendar azbest ne bo več problem, saj ga že počasi odpravljajo in zamenjujejo z drugimi materiali. In tudi Soča je zdaj brez azbestnih vlaken, ker je začela delovati nova čistilna naprava.

POSTOJNA — Manjši obisk Postojnske jame pripisujejo manjšemu turističnemu pretoku zaradi černobilske nesreče. Od osem do deset odstotkov manj obiskovalcev, posebno tujih, predvidevajo za letošnje leto v primerjavi z lanskim rekordnim obiskom.

SLOVENJ GRADec — Visoko obletnico so slavili v tujakšnji Splošni bolnišnici: že 90 let skrbi za zdravje Slovenjgračanov. Danes je v njej 380 postelj in 665 zaposlenih oseb.

LJUBLJANA — V začetku avgusta so čisti povprečni dohodki znašali za 116% več kot lani istega meseca.

LJUBLJANA — Mesto Chengdu (Kitajska) je prijateljsko mesto Ljubljane. Kitajska delegacija se je na obisku v Ljubljani zelo pohvalno izjavila o produktih slovenskih podjetij, da se dobro uveljavljajo na kitajskem tržišču.

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebnosti

Poroke: V cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi, sta se v soboto, 8. novembra poročila Amalija Zajc in Marko Zorko. Za priči sta bila Marjan Zorko in gđ. Danijela Zajc. Poročil ju je g. Jože Bokalič CM. Novoporočencema čestitamo!

25. oktobra pa sta se poročila v cerkvi Presv. Srca Jezusovega v Villa Ballester Janez Jerebič in Maria del Carmen Boletti.

V župni cerkvi San Carlos de Borromeo v Haedu sta se poročila Janez Albert Ozimek in Maria Teresa Boimorto.

Novoporočencem iskrene čestitke!

MENDOZA

DAN OČKOV IN MAMIC

Naš šolski odbor slovenske sobotne šole nas je za 19. oktober ob 7. popoldne povabil v Dom za počastitev naših očkov in mamic ob materskem dnevu.

Na vabilu je pisalo: Vas pričakujemo! In poziv ni bil zaman! Zbralo se je v dvorani obilno število naših družin, zlasti mlajših, s kopicco malčkov, ki jih je bilo kar veselje gledati in uživati njihovo živahnost.

Sporod je imel — bi lahko rekli — dva dela. V prvem so otroci šolskega tečaja višje in nižje stopnje ter vrtca pozdravili vse navzoče s pesmico in z velikimi črkami, ki so jih držali v zadnji vrsti in so nam klicale: „Pozdravljeni!“

Sledile so pozdravne pesmice in deklamacije očkom in mamicam. Vsaka skupina je odpela in povedala svoj pozdrav, nato pa se z živahnim navdušenjem „zagnala“ z odra po stopnicah, vsak k svoji mami in očku s cvetjem in poljubčkom.

Posebej moramo poudariti, da je ta prvi del sporeda dosegel vse pohvale vreden uspeh. Pesmice so bile tako čisto zapete v svoji melodiji in besede tako jasno razumljive, da je bilo res veselje poslušati! V tem gre vse priznanje učiteljici Marjani Bajda, ki je pripravila vse petje in ga spremljala na klavirju izza odra.

V drugem delu so nas pa skupine naših malih popeljale v pravljnični svet. Prikazali so nam vrsto prizorov iz bajnega okolja, predvsem z osnovno mislijo na mamico in očka. Navzoči so nastopajoče nagradili z bogatimi priznalnim ploskanjem; pa tudi mali na odru so bili očitno živahno in veselo razpoloženi. Pri nekaterih — že starejših — smo prav z zadoščenjem poslušali njihovo jasno in pravilno izgovarjavo v materinem jeziku!

Tu gre posebno priznanje in zahvala vsem učiteljicam, ki so se morale dovolj in z veliko ljubeznijo žrtvovati za doseženi uspeh (Nežka Bajda i.dr.) in posebej seveda voditeljici tečaja Lenčki Božnar, ki je imela brez dvoma gotovo največje breme in odgovornost na prireditvi.

Po sporedu so mamicе poskrbele za posladek malim in staršem.

Bb.

Slovenska vas

KONCERT V SLOVENSKI VASI

V nedeljo, 12. oktobra, je bil v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi cerkveni koncert v izvedbi nove pevске skupine. Prvič je pokazal svoje sposobnosti mladinski zbor, ki si je nadel ime „Choral de Lanús“, pod vodstvom Andreja Jana. Šteje šestnajst pevcev (štirinajst Slovencev in dva Argentinca), vsi okrog dvajset let ali nekaj več. Kot kaže so se resno začeli ukvarjati z re-

SLOVENIJA V SVETU

Kanada

LOVSKI VESTNIK 1986

Slovenski lovski in ribiški klub je tudi letos izdal razkošen lovski zbornik na 110 straneh. Res, da nad polovico vsebuje okusno oblikovane oglase, kar da publikaciji izredno praktično vrednost, je prav to omogočilo, da je bila vsa izdaja — 8.000 izvodov — rojakom poklonjena. Pač edinstven primer za naše razmere, en dokaz več, kako so se naši rojaki na severu uspešno znašli v tamkajšnjem poslovnem svetu. Urednik Jože Cvet je skupno z grafičnim oblikovalcem Jankom Čadežem in lektorjem Francijem Cerarjem pripravil res reprezentativno izdajo, ki je v ponos vsej skupnosti. Iskreno čestitamo.

V prvem delu Vestnika so poročila iz dejavnosti slovenskih lovskih, ribiških in športnih klubov ter zapisi lovskih dogodivščin. Med njimi je vsekakor najbolj zanimivo doživetje lovcev Mira Raka in Jožeta Avsenika, ko sta v družbi z misijonarjem Stankom Rozmanom šla na lov na leva v Zambiji in se tudi res vrnila z lovsko trofejo. Prav tako lov v najsevernejši kanadski pokrajini Yukon, kjer so uplenili slovenski lovci mogočnega losa. Zelo primeren je tudi ponatis Finžgar-

sno glasbo in jih odlikuje pri tem zavidljiva vnema in navdušenje, ki sta, združena z osebnim prijateljstvom in dobrim počutenjem v tej družbi, najboljše jamstvo za uspeh na poti, ki so jo začeli.

Koncert je vseobalno delo klasičnih komponistov (Bach, Rimsky-Korsakov), Argentinca Ariela Ramíreza, dve črnski duhovni, ter nekaj zelo lepih slovenskih neobičajnih cerkvenih pesmi v priredbi Andreja Jana. Raznolik in pester izbor pesmi kaže da je zboru všeč globina in širina, kar je tudi razveseljivo. Glasbeni kritik bi gotovo izvajanje novega zbora ocenjeval iz različnih vidikov. Pisec tega poročila nima tega namerana. Vendar, kot ljubitelj harmonije in delni poznavavec glasbe ter nje resnega in vestnega izvajanja, lahko zapiše toplo pohvalo mlademu dirigentu in pevcem, ki so poslušalcem pripravili lep užitek. Resnost pri pravi je rodila lep sad. Želimo, da bi takih sadov bilo še veliko, izvajalcem v osebno zadoščenje, poslušalcem v užitek, vsem skupaj pa v kulturno in duhovno rast.

A. F.

Za uvod h Krstu pri Savici

POMENEK Z REŽISERJEM NIKOLAJEM JELOČNIKOM

1. Zakaj ste se odločili, da pripravite Prešernov Krst pri Savici.

Za Krst sem se odločil iz dveh razlogov: Najprej mi je Prešeren bil vedno pri srcu. Seznanil sem se z njim pri profesorju Preglju in v peti gimnaziji pri Ferdu Kozaku, ki me je napotil, da sem se naučil na pamet cel Krst — in še druge Prešernove pesmi. Zunanji razlog pa je 150.letnica prvega natisa Krsta pri Savici — 1836. leta — in pa, ker sem že dolgo sanjal, da bi to delo predstavil občinstvu ne kot recitacijo, ampak v obliki dramskega oratorija. Temu delu, ki je samo po sebi muzikalni oratorij, sem mu dodal še igralske prvine. Prešeren se naravnost ponuja za to. Predvsem Uvod, in posebno znameniti dialog med Črtomirom in Bogomilo v zadnji tretjini Krsta. Tu je Prešeren dokazal, da bi bil res sposoben napisati tragedijo, kot jo je objubil. Ta dialog je tako romantično dramatičen, kot ga lahko najdete pri vseh velikih romantikih kot npr. pri Goetheju itd.

2. Zakaj ste to delo pripravili z mladino, kot npr. že pred leti z Dumo?

Od nekada mi leži v ustvarjalnem značaju muzikalnost in teater. Pri obojem bi rad delal z velikimi skupinami. In mladina je bila tukaj kot nekakšna odskočna deska, s katero sem lahko uresničil svoje zami-

sli, kot npr. množične predstave — Sv. Cecilija ali adrogejske predstave. Ko so me prosili pri SDO in SFZ, sem predlagal in z njimi izvedel Dumo, ki je bila leta 64 prvič — všteti doma — uprizorjena na odru. To je bila skupina mladih ljudi, ki so danes že poročeni in imam v zboru že njih otroke. Za 20-letnico našega bega sva z Rozmanom napisala Obsojen sem bil, kar sem zrežiral z dekleti in fanti iz organizacij ter adrogejčani. Tudi Umor v katedrali — prevedel ga je Papež — v okviru SKAD-a je potreboval velik ženski zbor, ki so ga pripravili agilni študentje. Potem se nisem več tako ukvarjal z množičnimi predstavami in leta 75 za domobransko slavje sem zadnjič nastopil na tem odru kot režiser. Sedaj po 11 letih pa sem z veseljem sprejel to delo, ko me je naprosil dr. Starc za proslavo Kristusa Kralja. Predlagal je za 150.letnico Krsta njegovo izvedbo; kar mi je bilo ravno prav pri srcu. In ker je letos 30-letnica SKAD-a, smo se odločili, da delo pripravimo z njimi. Imam lep zbor, v katerem sicer prednjačijo dekleta, a to tolmačim tako, da so v Ajdovskem gradu vsi fantje padli.

3. Kako ste si zamislili režijsko izpeljati stvaritev?

Ko sem stal pred nalogo, kako postaviti delo, sem imel načrt zamišljen že nekaj let in mi je prišlo vse

to kot nalašč. Hotel sem postaviti na oder homogeno dramsko oratorično predstavo z gledališkimi poantami. Dal sem ji naslov Romantična pesnitev za igralce, soliste in govorni zbor. Vsa podoba je komponirana na Gustava Mahlerja II. simfonijo Vstajenje. Je verjetno prva naša predstava, ki bo od začetka do konca spremljana z glasbo. Glasba se tako ujema z večino postavk Prešernovega epa, da ima človek občutek, kakor da je Mahler naravnost pisal za Prešerna. Res sta oba romantika. Tudi je res, da je v tej II. simfoniji nešteto čeških motivov, saj je Mahler češki Jud. Zanimivo je tudi, da je Mahler zasnoval to simfonijo, ko je bil star 22 let in je bil pol leta dirigent ljubljanske Opere.

4. Kako ste si zamislili s scenografom scensko izvedbo?

Imel sem srečo, da sem lahko pritegnil k stvari mladega arhitekta Tjaša Eiletza, ker je sam gledališko in režijsko silno nabit. In drugič, ker je tudi scenograf iz tukaj rojene mladine. Tako njegova scena kot režija sta obe poetični; nočeva se oddaljiti od Prešernovega Krsta in ga spoštujeta do zadnje vejice. Tjaša je pripravil sceno v novodobnem romantičnem zamahu: z oblakom, ki gre iz dvorane čez vseh oder in se spremeni v slap. In izdelal je noviteto, v dvorano nagnjeno platformo.

5. Kako gledajo mladi na to delo in igranje? Na njegovo narodnostno pa tudi umetniško vrednost?

Zanimivo je to, da so vsi igralci in zbori rojeni že v Argentini in je

naravnost čudež zame, kako govore Prešerna. Seveda vadimo že peti mesec, a moram reči, da sem s tem popolnoma nagradjen pri vsaki vaji, ki jo imam z njimi. Mladina delo res sprejema. V začetku sem jim orisal Prešerna in govoril o njegovi pesniški pisavi in delu, pa jim začel predstavljati na Krstu njegove pesniške smernice. Prešerna so zelo radi sprejeli, ker je morda edini, ki gre mladini res do srca; morda zato, ker je romantik.

6. Kako gledate končno na to, da mladi v Argentini predstavljajo Prešerna?

Mi moralno in slovensko prav samorastniško vplivamo na našo mladino. Vse to smo prinesli s seboj od doma. Enkrat bomo morali dati odgovor pred Bogom za te talente, ki smo prinesli sem, in ker nas je otel, da nismo padli na Rogu. To je velika odgovornost. In še to: da to prednaša mladina, ki nima kakega izrednega zanimanja za poezijo, razen malo pri srednješolskem tečaju. Da se tako vnamejo za Prešerna, je zame dosežek, za katerega moram biti hvaležen tako Bogu, kakor tudi dr. Starcu in SKAD-u za možnost izvedbe.

Sem vesel, da je mladina zadovoljna in da rada nastopa, saj je za večino to popolnoma nov svet. Oni vstopajo v čarni svet gledališča in Prešerna hkrati. Res sem lahko ponosen, da imamo tako mladino, ki nam tako govori Prešerna, da bi me bilo prav nič sram iti z njimi v Ljubljano in nastopiti v Cankarjevem domu.

Pogovarjal se je TDml.

SREBRNI JUBILEJ

praznuje letos slovenska župnija Brezmadežne v Torontu. Osrednja proslava je bil koncert, ki ga je profesor Jože Osana s cerkvenim zborom res izpeljal na višini, sad dolgo-mesečne priprave. V prvem delu je bil komorni oratorij Vnebovzetje blažene Device Marije, ki ga je uglasbil p. Hugodin Sattner. Zbor je spremljala skupina instrumentalistov, kar je dalo koncertu res izredno mogočnost. V drugem delu je zbor izvajal tri Mozartove stvaritve: Laudate Dominum, Magnificat in Ave Verum. Kaj tako veličastnega cerkev Marije Brezmadežne v 25. letih vsekakor še ni slišala. V tretjem delu so bile pete semeniške lavretanske litanije Matere božje z odvepi, da je prišlo do izraza tudi ljudsko petje.

Po koncertu se je slavje preneslo v dvorano, ki je sprejela blizu 600 gostov. Pred večerjo je Mladinski zbor pod vodstvom kaplana Tomaža Mavriča zapel štiri pesmi in žel med poslušalci veliko odobravanja. Nastopil je tudi otroški zbor pod vodstvom Blaža Potočnika. Med slavnostnimi gosti je bil tudi škof M. Pearce in 20 duhovnikov. Novi torontski nadškof-koadjutor dr. Alojzij Ambrožič je bil žal zaradi birme zadržan in ni mogel prisostvovati tako pomembni slavnosti.

MODNA REVILJA

Skupina žena pod vodstvom Marije Kavčič je v dvorani Brezmadežne pripravila uspešno modno revijo in pogostitev. Čisti dobiček je namenjen starostnemu domu Lipa.

MALI OGLASI

POČITNICE

Majhno opremljeno stanovanje za 5 oseb. — Oddam v najem za poletje. Villa Catedral - Bariloche. Poizvedbe: T. E. 651-2063; Bariloche: T. E. 0944-24978.

ADVOKATI

dr. Franc Knavs — vsakovrstne civilne, delavske in trgovske zadeve v Capitalu in Pcia. Bs. As. — Tucumán 1455, 9. nadstr. E - Tel. 45-0320 - poned., torek, četrtek od 16 do 20.

ARHITEKTI

arh. Marija Bavec — Belgrano 123 - 17. nad. "5" - R. Mejía - Tel. 654-2461; poned., sredi, petek od 17 do 19.

arh. Jure Vombergar — Načrti za gradnje stanovanjskih hiš, industrijskih in trgovskih stavb. — Av. Gaona 2776 - 1706 Haedo T. E. 659-1413.

arh. Andrej J. Horvat — Načrti za gradnje stanovanjskih in trgovskih poslopij, predelave, opreme in dekoracije. Curupaytí 1525 - (1708) Morón - Tel. 628-7515.

OBRTRNIKI

Modno krojaštvo — Tone Bidovec - nove obleke in popravila starih - Av. de Mayo 2416 - Ramos Mejía - Tel. 651-1242.

TRGOVINA

Delikatasa Franc Vester — Gana 119 - Capital - (1 kvadro severno od postaje Linfers).

Alpe Hogar — Stane Mehle — vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - 1826 Rem. de Escalada - T. E. 248-4021.

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda — Sarmiento 385, 1. nadstr., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - T. E. 312-2127.

Kreditna zadruga SLOGA — Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od poned. do petka od 15. do 19. ure.

Mutual SLOGA — Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od poned. do petka od 15. do 19. ure.

Cena največ štirih vrstic A 3 za enkratno objavo, za ves mesec — 4 številke — A 8.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Seja Medorganizacijskega sveta bo v petek, 21. novembra, v Slovenski hiši. Učiteljska seja bo 26. novembra ob 20. uri v Slovenski hiši.

Nove knjige, ki jih lahko dobite v knjižnici Zedinjene Slovenije: Zora Tavčar: Poklical si me po imenu Silvester Čuk: Zajemi vsak dan L. A. Duval: Otrok, ki se igral z luno Silvester Čuk: Iskalci in pričevalci Andrew Knowles: Odkrivajmo molitev Simon Jenkins: Svetopisemski atlas Nova knjiga Medjugorje z velikimi barvnimi posnetki

FRAN MILČINSKI

Prički brez gnezda

Gospod ravnatelj je še hitro napojil z vodo preprosto acetilensko razsvetljavo, ki je dajala več smradu nego luči. Plameni so više zagoreli, začela se je predstava. Gospa ravnateljica je prinesla stol in na stol je stopil gospod ravnatelj, oblečen v umazan triklo. In že prestopil s stola na napeto žico. Stal je na njej kar z eno nogo in se gugal in krilil z razprostrtimi rokami in iskal ravnovesja. Zdal si je stoječ na žici vžgal smotko in tako dokazal presenečenemu občinstvu, kaj je umetnik, ki lahko kadi celó v najtežavnejših okoliščinah. In ne le kadi! Gospa ravnateljica mu je prinesla vrček piva in se ni obojavila in ga je izpil v dušku, ves čas stoječ z eno nogo na napeti žici. In niti dovolj tega! Gospa ravnateljica mu je dala rog in zatrobil je na svojem zibajočem se odru zopet mlo pesem sekinskega trobentača, ki jo je to pot spremljala na lajni gospa ravnateljica osebno, da s tem še bolj živo prepriča občinstvo o težavnosti izvajane točke.

Krasen je bil gospod ravnatelj, kakor le more biti krasen star, trebušat dedec v umazanem trikoju!

Ganjen se zahvalivši za glasno odobravanje je gospod ravnatelj potem odstranil žico in že so pridrveli v cirkus njegovi trije otročaji v pletenih srajčkah in kratkih hlačkah. Ležeč na tleh je gospod ravnatelj z rokami in noga-

PRAZNIK KRISTUSA KRALJA 1986

S K A D ob 30-letnici predstavlja

France Prešeren

krst pri savici

ob 150-letnici prvega natasa

romantična pesnitev za igralce, soliste in zbor

odrska zamisel in režija Nikolaj Jeločnik
scena Tjaša EiletzSlavnostna predstava v petek, 21. novembra ob 21. uri.
Ponovitvi: sobota, 22. novembra, ob 20.30; v nedeljo na praznik po maši, ob 17.30 uri.Na odru SLOVENSKE HIŠE, Ramón L. Falcón 4158
Vstopnice v predprodaji v dušnopastirski pisarni.

SLOVENIJA V SVETU

KANADA

„Walk-a-thon“ za starostni dom

Walk-a-thon je ameriška posebnost na polju dobrodelnosti. Je to peš hoja, kjer po eni strani prostovoljci hodijo določeno število kilometrov, kakor so se zavezali sponzorjem (botrom), ki jim obljubijo nagrado za prehojeni kilometer. Pešci pa to vsoto podarijo za določen namen. Letos je tako akcijo organiziral odbor za starostni dom Lipa in na ta način dosegel lepo vsoto 50.000 dolarjev. Letošnji peš cilj je Lovska pristava, kar je za nekatere predstavljalo 10, 20, 30 ali celo 70 km, ki jih je prehodil Pavle Cerar.

Slovenska šola

Pri Mariji Brezmadežni je uspešno zaključila svoje šolsko leto. Šola je obiskovalo 147 učencev in učenk v 11 razredih. Poučevalo je 12 učnih moči. Uspeh šole je bil naslednji: odličnih je bilo 31%, prav dobrih 47%, dobrih 16%, zadostnih 2%, nezadostnih 4% in izstopila sta dva učenca. Zadnji letnik je letos zaključilo 18 učencev in učenk. Šola zelo vestno vodi inž. Gerard Pikel.

V Thunderbayu,

kraju na najsevernejšem koncu Gornjega jezera v provinci Ontario, živi kakih 150 slovenskih družin. Večinoma so iz Prekmurja, Primorja in Slovenske Benečije. Ti zadnji se po svetu običajno ne družijo dosti z rojaki iz drugih pokrajin Slovenije. Slovenski Benečani v Thunderbayu so izjema. Vključili so se v slovensko skupnost. Občudovanja vredno

6. in 7. decembra
v SLOVENSKI HIŠI

OBVESTILA

ČETRTEK, 13. novembra:

20. občni zbor Zveze slovenskih mater in žena ob 16. uri v Slovenski hiši.

SOBOTA, 15. novembra:

Sklepa seja profesorskega zbora Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 9.

Redni občni zbor Počitniškega doma dr. R. Hanzeliča ob 17 v prostorih Slovenske hiše.

14. kult. večer SKA: arh. M. Eiletz: Utrinki iz „Drage 86“, ob 20 v Slov. hiši.

dejstvo! In veliko jih je; nekateri so prav iz skrajnih slovenskih vasi ob narodni meji, iz vasi, ki se stikajo s furlanskimi; iz Tipane in Cenobele. Gladko govorijo slovensko in se čutijo Slovence. Thunderbayski Slovenci se za družabne prireditve zbirajo na Slovenski pristavi, za verska srečanja pa v cerkvi sv. Andreja.

SLOVENCIM NA KOROŠKEM

Napetost med študenti in vodstvom Korotana se stopnjuje. Sporna točka naj bi bil hišni red. Zaradi dogajanj okoli študentskega doma na Dunaju so sedaj študentje zasedli uradne prostore Mohorjeve družbe.

Popevka vesele jeseni, festival narčnih popevk, je letos prvič imel koroške zastopnike. Predstavili so se s stvaritvijo v podjunskega dialektu „ŠTK NE GRA“.

ZVEZA SLOVENSkih MATER
IN ŽENA

Tudi letos so na voljo dobrohotnim rojakom slovenske božične nalepke v pomoč Zvezi. Sezite po njih!

Nebeški in angelski zbori, krdela peklenščkov z Luciferjem in
Geržinčičeva spevoigra Miklavž prihaja v izvedbi „GALLUSA“

NEDELJA, 16. novembra:

V Našem domu v S. Justu ob 9 odprte in blagoslovite nove knjižnice, nato sestanek staršev Balantičeve šole s predavanjem gđc. Mije Markez; popoldne pa bo velika tombola.

SREDA, 19. novembra:

Liga žena-mati v San Martinu ima ob 18.30 predavanje Franca Hrovata o Čilu z diapozitivi.

PETEK, 21. novembra:

„Krst pri Savici“ na odru Slovenske hiše ob 21. Slavnostna predstava SKA-Dra ob 30-letnici.

SOBOTA, 22. novembra:

Zaključna prireditev Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši. „Krst pri Savici“, ponovitev v Slovenski hiši ob 21.

Poslovilni ples Rasti XV v Našem domu v San Justu.

NEDELJA, 23. novembra:

Proslava praznika Kristusa Kralja ob 16. uri v Slovenski hiši.

„Krst pri Savici“, sklepna predstava, Slovenska hiša ob 17.30.

SOBOTA, 29. novembra:

Srečanje v kuhinji — priprava jedi za božič — prireja Zveza slov. mater in žena, v Slovenski hiši ob 14. uri.

NEDELJA, 30. novembra:

Prvo sv. obhajilo slovenskih otrok v cerkvi Marije Pomagaj ob 9.30.

SOBOTA, 6. decembra:

Spevoigra Miklavž prihaja v Slovenski hiši.

NEDELJA, 7. decembra,

Spevoigra Miklavž prihaja v Slovenski hiši.

V Rožmanovem domu bo ob 11.30 sv. maša v spomin pokojnega predsednika in odbornikov; nato kosilo.

Ciklus televizijskih oddaj La otra tierra na kanalu ATC - 7 bo v ponedeljek, 17. novembra ob 11 zvečer posvečen narodnostim Jugoslavije; med njimi tudi naši politični emigraciji.

NAŠ DOM

SAN JUSTO

tombola

Glavni dobitki: televizijski aparat hladilnik, kolo in še mnogo drugih bogatih stvari.

V nedeljo, 16. novembra, ob 16. uri.

RAST XV

te vabi na

POSLOVILNI PLES,

ki bo v soboto, 22. novembra v Našem domu — SAN JUSTO. Sodeluje orkester MAGNUM

Pridi, ne bo ti žal!

no dobri gmotni uspeh te predstave v žepu celih dvanaest kron sedemdeset vinarjev. Pa tega občinstvo ni slutilo niti ni slutil Stanko, ko je z živahno končno koračnico spremljal odhajajoče občinstvo in hkrati koval sklep, da jutrišnje predstave nikakor ne izpusti — v Trst pride še dovolj zgodaj.

Občinstvo se je razšlo, odrasli smeje, mladina glasno prežvekuje čudeže in burke tega večera.

Gospod ravnatelj se je pripravljal, da ugasne bajno razsvetljavo, Stanko pa je še stal pri lajni.

„Lahko greš!“ mu je rekel gospod ravnatelj s pokroviteljsko kretljivo glavo.

„Ali naj še kaj pomagam?“ je vprašal Stanko, ki se mu ni nikamor mudilo.

Ravnatelj si ga je ogledal. „Od kod pa si?“

„V Trst grem k očetu,“ se je lagal Stanko. „Ali jutri ne bo treba kapelnika? Ali smem tukajle notri prenočiti?“

„Zastran mene lahko,“ je rekel ravnatelj in malo pomislil. „Ali si že večerjal?“

Stanko je odkimal, da ne.

„Imaš kaj novece?“

Stanko je pokimal, da, in gospod ravnatelj mu je milostno dovolil, da si kupi večerjo. Ali pa lahko izroči novece gospe ravnateljici, ki gre družini po večerjo.

Stanko je privlekel iz žepa tolar, ravnatelj ga je vzel in ko sta pokasila luči, sta šla k vozu. Stanko je smel sestati na stopnice, ki je poleg njih bil

ESLOVENIA LIBRE

Fundador: MILOŠ STARE
REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 4158
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA

Teléfono: 69-9503

Glavni urednik:
Tine Debeljak ml.

Uredniški odbor:
dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit,
dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Recpción Nº 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 20.446	

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1986: za Argentino A 40; pri pošiljanju po pošti A 45; Zdrž. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

POČITNIŠKI DOM
DR. R. HANZELIČA

REDNI OBČNI ZBOR

v soboto, 15. novembra, ob 17. uri
v Slovenski hiši

Vsi člani lepo vabljeni, da se pogovorimo o vprašanih Doma.